

Til: Margrét Ólafsdóttir <margret@landmotun.is>
Efni: Re: Drög að tillögu að matsáætlun fyrir Landmannalaugar
Upplýsingar: Sent: 22.11.2019 15:29:25 af Trausti Baldursson, Málsnúmer: 2019110002, Málalýklar: 42-0 Umsagnir almennt

Tilvísun í mál: 2019110002

Vísað er til meðfylgjandi tölvupósts frá Landmótun f.h. Rangárpings ytra, dags. 5. nóvember sl., þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um drög að matsáætlun fyrir þjónustumiðstöð í Landmannalaugum.

Þar sem um drög að matsáætlun er að ræða þá áskilur Náttúrufræðistofnun sér rétt til að koma að frekari athugasemdum á síðari stigum þessa máls bæði þegar matsáætlun verður kynnt af Skipulagsstofnun og þegar frummatsskýrsla verður lögð fram enda eiga þar að koma fram allar útfærslur á þeim atriðum sem koma fram í matsáætlun. Athugasemdir þær sem fara hér fara á eftir eru því frekar almenns eðlis við matsáætlunina á þessu stigi enda fjallar matsáætlun fyrst og fremst um verklag við mat á umhverfisáhrifum en ekki eiginlegt mat á áhrifum framkvæmdar.

Í matsáætluninni, bls. 17, bls. 24 er vitnað í Náttúrufræðistofnun og þá til að „réttlæta“ flutning aðal þjónustusvæðis við ferðamenn frá Landmannalaugum norður fyrir Námshraun og að Sólvangi. Ekki er vitnað í athugasemdir stofnunarinnar þar sem bent er á ýmsa annmarka við að flytja starfsemina að Sólvangi eða norður fyrir Námshraun, sjá skýrslu Náttúrufræðistofnunar <http://utgafa.ni.is/skyrslur/2014/NI-14007.pdf> sjá einnig lið 7 hér að neðan.

Eftirfarandi eru nokkrar athugasemdir, ábendingar og sjónarmið:

1. Í upphafi kemur fram að matsáætlunin fjalli um uppbygging á skálasvæðinu í Landmannalaugum en ekki Landmannalaugasvæðinu, en Landmannalaugar eru svæðið við Laugahraun, en síðan kemur í ljós að aðal uppbyggingin er á svæðinu norðan Námshrauns og við Sólvang en það örnefni virðist ekki koma fyrir í matsáætluninni. Náttúrufræðistofnun gerir sér „ekki“ grein fyrir því hvers vegna örnefni eða staðarheiti eru ekki rétt notuð. Landmannalaugar eru eingöngu svæðið undir Lagahrauni.

2. Á bls. 8 er kort en allar skýringar vantar við kortið. Ástæða er til að hafa greinargott kort yfir fyrirhugað framkvæmdarsvæði sem sýnir helstu þætti þessi. Góð kort verða væntanlega í frummatsskýrslu en það sakar ekki að hafa kort til skýringar s.s. með hliðsjón af kafla 2.2.1.

3. Kafli 2.2.3. og 2.2.4. Hér er umfjöllun um fjölda bíla og ferðamanna o.s.frv. Í þessum köflum er ekki finna umfjöllun um þolmörk svæðisins eða hvort ráð sé fyrir því gert að takmarka bílaumferð eða breyta henni t.d. eingöngu leyfa rútuferðir eða vera með ítölu inn á svæðið. Í kafla 3 er fjallað um þolmörk en viðbrögðin virðast fyrst og fremst vera að auka uppbyggingu annarsstaðar. Þó uppbygging geti vissulega verið hluti af góðum viðbrögðum þá er verið að raska nýju svæði.

Náttúrufræðistofnun bendir því á að viðbrögð á viðkvæmum svæðum vegna álags ferðamanna á ekki eingöngu að byggja á að gera fólki auðveldar með að heimsækja það, leggja bílum eða fjölga gistirýmum og auka þannig bæði rask á nýjum svæðum og valda jafnvel enn meira álagi.

- ósnortið land innan friðlandsins tekið undir framkvæmdir sem stuðla að fjölgun

- ferðamanna á viðkvæmu svæði, auk þess þarf að byggja nýja varnargarða o.s.frv.
- stefnt er að því að gera veginn í Landmannalaugar fólksbílafæran miðað við 220 bílastæði fyrir fólksbíla
- mikil efnistaka í ljósu áreyrnum, en áreyrnar hafa hátt verndargildi. Efnistaka og tilfærsla á Jökulgilskvísl getur haft ófyrirséðar afleiðingar er varðar rof á svæðinu.

Bls. 7. „Tilgangur framkvæmdarinnar er að skapa aðstæður í Landmannalaugum sem draga úr álagi af völdum ferðamanna og bæta um leið þjónustu við ferðamenn á svæðinu.“ Hvernig verður sýnt fram á þessa fullyrðingu?

Bent er á nýja könnun, skýrslu, Önnu Dóru Sæþórsdóttur (2020) en hún kynnti niðurstöður á afmælishátíð friðlandsins 5. september sl. – taka þarf tillit til þessa rannsókna

Margt hefur breyst varðandi ferðamennsku og ferðaþjónustu frá árinu 2012, en mikið er vitnað í þá úttekt í drögnum.

<https://www.frettabladid.is/frettir/breytingar-a-hopi-og-vidhorfum-ferdamanna-i-landmannalaugum/>

4. Á bls. 14 segir að stígar eigi að var allt að 4 m breiðir. 4 metrar eru ansi breiðir stígar en þetta þarf að skýra betur.

5. Fyrsta setning í kafla 3.3.2. á bls. 19 er varla boðleg en þar segir: *Deiliskipulag í Landmannalaugum byggir á þeirri hugmynd að endurheimta tilfinninguna fyrir ósnortnum víðernum hálandisins á svæðinu við Laugahraunið. Til að endurheimta náttúruupplifun ferðalanga eru öll mannvirki og bílaumferð skipulögð utan við hið eiginlega Laugasvæði við Laugahraunið. Ætlunin er að taka til á einum stað en skerða víðerni verulega á öðrum stað og alls ekki langt frá Landmannalaugum. Hver er árangurinn?*

6. Svo virðist sem orðið jarðminjar eða jarðfræði komi ekki fyrir í kafla 4 um mat á umhverfisáhrifum eða almennt í matsáætluninni.

Svæðið var samþykkt af UNESCO á yfirlitsskrá Íslands 2013, sem er skref í átt að tilnefningu á Heimsminjaskrá.

Þar eru tiltekin 4 atriði sem gætu uppfyllt viðmið UNESCO, Þrjú þeirra falla að viðmiði viii um einstakar jarðminjar og eitt fellur að viðmiði um óviðjafnanlega náttúrufegurð (landslag). Einfölduð upptalning á þeim atriðum sem þar koma fram:

Viðmið viii (einstakar jarðminjar)

- 1. Líparíteldfjall í basaltskorpu við rekbelti.
- 2. Yfirborðsummerki jarðhita
- 3. Samspil Torfajökuls og gosreinar Bárðarbungukerfis (sérstaklega Landmannalaugasvæðið)

Landmannalaugasvæðið)

Viðmið vii (óviðjafnanleg náttúrufegurð)

- 4. Landslag, litríkt og fjölbreytt landform

Mikilvægustu jarðminjarnar sem tengjast samspili Torfajökuls og gosreinar Bárðarbungukerfisins eru þær sem mynduðust í Veiðivatnagosinu 1477. Þær eru Laugahraun, Námshraun, Suðurnámshraun, Norðurnámshraun, Stútur/Jarðfallið, Frostastaðhraun, Ljótípollur og Veiðivötn. Ní hefur metið þessar jarðminjar einstakar á heimsvísu!

Fyrirhugaðar framkvæmdir munu hafa áhrif á margar þessara jarðminja. **Þrátt fyrir það er ekki gert ráð fyrir að meta áhrif framkvæmdanna á jarðminjar!!**

Það vantar alveg kafla um mat á áhrifum framkvæmdarinnar á jarðminjar.

7. Nokkrir aðrar ábendingar í tengslum við framangreint:

Úr skýrslu NÍ-14007, <http://utgafa.ni.is/skyrslur/2014/NÍ-14007.pdf>

Gömundur Guðjónsson, Kristján Jónasson, Rannveig Thoroddsen, Sigmundur Einarsson og Sigurður Kristinnsson 2014. *Landmannalaugar og Sólvangur. Unnið fyrir Ferðafélag Íslands*. Náttúrufræðistofnun Íslands Garðabær, NÍ 14007, 52 bls.

<http://utgafa.ni.is/skyrslur/2014/NÍ-14007.pdf>

Landslag og jarðminjar í næsta nágrenni Landmannlauga hafa nú þegar skaðast nokkuð af framkvæmdum sem tengjast ferðamennsku. Nýframkvæmdir við Sólvang samkvæmt tillögu að rammaskipulagi verða nánast hrein viðbót við núverandi mannvirki. Ætla má að húsakostur nær tvöfaldist og svipaða sögu er að segja af varnargörðum.

Jarðminjar í Friðlandi að Fjallabaki eru metnar einstakar, bæði á landsvísu og á heimsvísu.

Bls. 21-Ljósir líparítaurar Jökulgilskvíslar eru hinir mestu sinnar tegundar á landinu. Lengd þeirra er um 15 km frá Kaldaklofi að Tungnaá og breiðastir eru þeir við Sólvang, um 1400 m. Aurarnir eru einn af grunnþáttum þess landslags sem Landmannalaugar eru rómaðar fyrir.

Æskilegt væri að stefna að mögulegum lagfæringum á því sem þegar hefur verið raskað í stað þess að stefna að frekara raski og mannvirkjagerð, m.a. með því að móta varnargarða þannig að þeir falli betur að umhverfinu.

Bls. 24-25 Ályktanir: C. Breytingar sem fylgja uppbyggingu nýrrar aðstöðu á Sólvangi

• Svæðið á og við Sólvang er að mestu óraskað. Líparítaurum Jökulgilskvíslar, sem eru einstakar jarðminjar á landsvísu, verður raskað með varnargarði og nýrri aðstöðu fyrir ferðapjónustu. • Ásýnd Námshrauns, en það flokkast sem einstakar jarðminjar á heimsvísu, mun laskast enn frekar með gerð varnargarðs frá frambrún hraunsins. • Vegna nálægðar við Sólvang má vænta aukins álags á afar viðkvæmar jarðminjar á heimsvísu sem eru gígarnir Ljótípollur og Stútur (ásamt ytri gíg). • Núverandi gróður við Sólvang mun ekki þola álag af ferðamennsku. • Aðkoman að Landmannalaugum mun breytast og víðernisímynd rýrna. • Í tillögu að rammaskipulagi fyrir suðurhálandið er í engu tekið mið af náttúrufarsgildi, verndargildi jarðminja né náttúruvernd yfirleitt í Friðlandi að Fjallabaki. • Áætlanir um uppbyggingu ferðapjónustu á nýjum stað í Friðlandi að Fjallabaki samrýmast ekki áformum Íslenskra stjórnvalda um að tilhefna Torfajökulseldstöðina/Friðland að Fjallabaki á heimsmínjaskrá UNESCO. • Í tillögu að rammaskipulagi fyrir suðurhálandið koma ekki fram nein náttúrufarsleg rök sem réttlæta nýja uppbyggingu fyrir ferðapjónustu á eða við Sólvang, þótt látið sé að því liggja í rammaskipulaginu. • Að mati Náttúrufræðistofnunar mun uppbygging á nýjum stað í Friðlandi að Fjallabaki óhjákvæmilega rýra gildi þess sem náttúruverndarsvæðis.

Kafli 2.2.5. Rafmagn - frekar ónákvæm umfjöllun um hvað fyrirhugað er að gera – jarðstrengur fyrirhugaður frá Sigöldu?

Kafli 2.2.7 Frárennsli og fráveita - frekar óskýr umfjöllun og blandað saman einstökum aðgerðum eða fyrirætlanum um aðgerðir og svo hvað verður fjallað um í frummatsskýrslu.

Bls. 13 Varnargarður og rofvarnir þar segir: *Í mótun nýs tjaldsvæðis og þjónustusvæðis norðan við Námshraunið og við Námskvísl verða nýir varnargarðar byggðir upp. Lögð er áhersla að þeir verði eins og kostur er byggðir úr efnivið af staðnum til þess að ekki þurfi að flytja efni um langan veg og að mannvirkin falli að litum svæðisins. Gert er ráð fyrir að stórgrýti í rofvörn verði sótt í námur við virkjanirnar sem eru skilgreindar í Aðalskipulagi Ásahrepps en fyllingarefni verði úr aurum Jökulgilskvíslar. Reiknað er með að heildar efnismagn í rofvarnir verði um 9.500 m³, þar af um helmingur stórgrýti. Þetta skal gert í góðu samráði við Umhverfisstofnun og á alls ekki að hafa í för með sér sýnilegt*

rask eða neikvæð áhrif á svæðið. Hér er fullyrt að þetta eigi ekki að hafa í för með sér sýnilegt rask eða neikvæð áhrif á svæðið. Að mati Náttúrufræðistofnunar er full snemmt að fullyrða nokkuð um þetta en þó augljóst að það eina sem hægt er að fullyrða er að það verði rask.

Fram kemur að 4750 m³ efnistaka er úr ljósu áreyrunum. Hér er einungis verið að tala efnistökur um fyrir varnargarða/rofvorni. Gera má ráð fyrir að efnistaka verði mun meiri þar sem í þessa tölu vantar bygginga- og vegaf framkvæmdir. Í **drögum að tillögu að matsáætlun** er ekki gerð grein fyrir námusvæðum eða hvar efnistaka í áreyrunum verður.

Bls. 23. Þá er gert ráð fyrir tilfærslu Jökulgilskvíslar til að koma fyrir byggingum við Námskvísl, sem nemur um 20 m á um 150 m kafla.

Hvaða áhrif hefur þetta á svæðið-hvernig verður þetta kannað fyrir frummatsskýrslu? – rask á náttúrulegum ferlum auk efnistöku getur orðið til þess að rofkræftur árinna verður meiri og sem kallar á „endalaust“ viðhald á varnargarðum.

Úr skýrslu NÍ 2014: *Ljósir líparítaurar Jökulgilskvíslar eru hinir mestu sinnar tegundar á landinu. Lengd þeirra er um 15 km frá Kaldaklofi að Tungnaá og breiðastir eru þeir við Sólvang, um 1400 m. Aurarnir eru einn af grunnþáttum þess landslags sem Landmannalaugar eru rómaðar fyrir.*

Kveðja

Trausti Baldursson
Náttúrufræðistofnun Íslands
Icelandic Institute of Natural History
Urriðaholtsstræti 6-8
210 Garðabær
Sími/Tele: 590 0500
Email: trausti@ni.is

Frá: Margrét Ólafsdóttir <margret@landmotun.is>
Dags: 05-11-2019 12:18:20

Efni: Drög að tillögu að matsáætlun fyrir Landmannalaugar

4. nóvember 2019, Kópavogi

Rangárþing ytra undirbýr nú mat á umhverfisáhrifum vegna þjónustumiðstöðvar í Landmannalaugum en mat á umhverfisáhrifum er unnið samkvæmt lögum nr. 106/2000 og reglugerð nr. 660/2015. Þjónustumiðstöð í Landmannalaugum fellur undir 6. gr. laga nr. 106/2000, lið 12.05 í 1. viðauka laganna um mat á umhverfisáhrifum m.s.br. um er að ræða framkvæmdir sem kunna að vera háðar mati á umhverfisáhrifum þegar þær geta haft í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif. Skipulagsstofnun ákvarðaði þann 16. febrúar 2016 að framkvæmdin væri matsskyld.

Mati á umhverfisáhrifum er ætlað að kanna nánar umhverfisáhrif framkvæmdarinnar. Umsjón

með matsvinnu er í höndum Landmótunar sf. Drög að tillögu að matsáætlun hafa nú verið lögð fram til kynningar og eru gögnin aðgengileg á heimasíðu Landmótunar.

Frestur til athugasemda er frá 4. nóvember til 21. nóvember 2019.

Allir hafa rétt til að kynna sér drögin að tillögu að matsáætlun og leggja fram athugasemdir. Að auglýsingatíma loknum verða drögin ásamt þeim athugasemdum sem berast, send Skipulagsstofnun til umfjöllunar.

Hægt er að koma ábendingum eða athugasemdum við drög að tillögu að matsáætlun til Margrétar Ólafsdóttur eigi síðar en 21. nóvember 2019. Athugasemdir er hægt að senda með tölvupósti á netfangið margret@landmotun.is eða skriflega á skrifstofu Landmótunar að Hamraborg 12, 200 Kópavogi merkt „Þjónustumiðstöð í Landmannalaugum“.

Margrét Ólafsdóttir

Land- og stjórnsýslufræðingur

s. 575 5305